

Установа адукацыі

«БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ТЭХНАЛАГІЧНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар БДТУ па вучэбнай рабоце

_____ А. А. Саковіч

« » 2023 года

Рэгістрацыйны № УД _____ / вуч.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)

**Вучэбная праграма ўстанова вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для ўсіх спецыяльнасцей агульнай вышэйшай адукацыі і
паглыбленай вышэйшай адукацыі**

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйных стандартаў вышэйшай адукацыі ўсіх спецыяльнасцей агульнай вышэйшай і паглыбленай вышэйшай адукацыі і вучэбных планаў, зацверджаных 28.04.2023 г.

СКЛАДАЛЬНІКІ:

В. У. Русак, загадчык кафедры беларускай філалогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт», кандыдат філалагічных навук, дацэнт.

Т. П. Гуліцкая, старшы выкладчык кафедры беларускай філалогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт».

В. І. Самахаец, выкладчык кафедры беларускай філалогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт».

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

В. А. Мандзік, старшы навуковы супрацоўнік аддзела сучаснай беларускай мовы Дзяржаўнай навуковай установы «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі», кандыдат філалагічных навук.

Д. В. Дзятко, загадчык кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі УА «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», доктар філалагічных навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай беларускай філалогіі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт» (пракакол № 10 ад 26.05.2023);

метадычнай камісіяй факультэта прынттэхналогій і медыякамунікацый (пракакол № 10 ад 30.06.2023);

навукова-метадычным саветам установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт» (пракакол № 8 ад 30.06.2023).

1. Тлумачальная запіска

Месца вучэбнай дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» у сістэме падрыхтоўкі спецыяліста з вышэйшай адукацыяй

Дысцыпліна «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» выкладаецца студэнтам нефілалагічных спецыяльнасцей ва ўсіх вышэйшых навучальных установах Рэспублікі Беларусь. Прадыктавана гэта тым, што падрыхтоўка кваліфікаваных спецыялістаў розных галін навукі, тэхнікі, вытворчасці прадугледжвае не толькі забеспячэнне навучэнцаў трывалымі прафесійнымі ведамі, уменнямі і навыкамі, але і фарміраванне іх маўленчай кампетэнцыі. Далучэнне студэнтаў да багаццяў нацыянальнай культуры, фарміраванне камунікатыўна развітых асоб, здольных наладжваць кантакты на нацыянальнай мове, перакладаць і рэферыраваць прафесійна арыентаваныя тэксты, весці справавую дакументацыю, выступаць з навуковымі дакладамі і публічнымі прамовамі, арыентавацца ў тэарэтычных і практычных праблемах функцыянавання беларускай спецыяльнай лексікі, – адна з прыярытэтных задач вышэйшай адукацыі нашай краіны.

Выкладанне дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» у вышэйшай навучальнай установе забяспечвае паглыбленае авалоданне беларускай мовай, развівае пачуццё нацыянальнай самасвядомасці на аснове павагі да беларускай мовы як нацыянальнага скарбу. У студэнтаў фарміруюцца веды пра беларускую мову як нацыянальную з развітай сістэмай літаратурных нормаў. Курс беларускай мовы прадугледжвае засваенне і паглыбленне ведаў студэнтаў па такіх раздзелах мовазнаўства, як лексікалогія, лексікаграфія, фанетыка, арфаэпія, арфаграфія, марфалогія, сінтаксіс, стылістыка, культура мовы. Асабліва ўвага надаецца ўзбагачэнню слоўнікавага запасу і развіццю арфаграфічных навыкаў, раскрыццю шляхоў і спосабаў узбагачэння прафесійна-тэрміналагічнай лексікі. Тэмы вуснага маўлення маюць на мэце развіццё маўленчага вопыту ў адпаведнасці з прафесійнай спецыялізацыяй студэнтаў. Прадугледжваецца функцыянальнае пашырэнне беларускай мовы на вытворчую прафесійную дзейнасць будучых спецыялістаў.

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны

Мэтай курса з'яўляецца развіццё маўленчых навыкаў студэнтаў, авалоданне імі маўленнем ва ўсіх сферах жыццядзейнасці: навучальнай, пазнавальнай, культурнай, бытавой і інш.

Усведамленне мовы як сродку, здольнага стымуляваць нараджэнне новых форм культурнага і грамадскага жыцця, садзейнічаць самастойнасці ў паводзінах і ўчынках асобы, фарміраваць творчую індывідуальнасць будучага спецыяліста, прадугледжвае вырашэнне наступных **задач**:

— асэнсаванне студэнтамі ролі мовы і маўлення ў працэсе сацыялізацыі і культурнай ідэнтыфікацыі асобы;

— фарміраванне моўнай і маўленчай кампетэнцыі, якая ўключае ў сябе веды пра сістэму мовы і ўменне выкарыстоўваць іх для дасягнення арфаграфічнай і пунктуацыйнай пісьменнасці;

— паглыбленне звестак аб мовазнаўстве і мовазнаўцах, функцыях мовы, яе станаўленні і развіцці;

— фарміраванне камунікатыўнай і лінгвакультуразнаўчай кампетэнцыі;

— набыццё неабходных звестак пра культуру, гісторыю і традыцыі беларускага народа;

— стымуляванне актыўнай дзейнасці студэнтаў як умовы паспяховай ідэнтыфікацыі індывіда ў грамадстве.

Засваенне студэнтамі дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» забяспечвае фарміраванне ўніверсальнай кампетэнцыі.

Код і назва спецыяльнасці (напрамку спецыяльнасці)	Нумар кампе- тэнцыі	Фармулёўка кампетэнцыі
6-05-0714-08 Прамысловы дызайн	УК-5	Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці
6-05-0311-02 Эканоміка і кіраванне 6-05-0412-01 Менеджмент 6-05-0412-04 Маркетынг	УК-9	Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці
6-05-0821-01 Лясная гаспадарка 6-05-0821-02 Ландшафтнае праектаванне і будаўніцтва 6-05-0722-02 Мехатронныя сістэмы і абсталяванне дрэваперапрацоўчых вытворчасцей 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання 6-05-0821-04 Лясная інжынерыя і лагістычная інфраструктура ляснога комплексу 6-05-0722-01 Тэхналогія дрэваапрацоўчых вытворчасцей 7-07-0712-02 Цеплаэнергетыка і цеплатэхніка	УК-10	Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці

<p>6-05-0716-07 Фізіка-хімічныя метады і прыборы кантролю якасці прадукцыі</p> <p>6-05-0711-02 Перапрацоўка нафты і газу і прамысловы арганічны сінтэз</p> <p>6-05-0722-04 Вытворчаць і перапрацоўка палімерных матэрыялаў</p> <p>6-05-0711-03 Тэхналогія і перапрацоўка біяпалімераў</p> <p>7-07-0711-02 Прамысловая біятэхналогія</p> <p>7-07-0711-01 Тэхналогія лекавых прэпаратаў</p> <p>6-05-0713-04 Аўтаматызацыя тэхналагічных працэсаў і вытворчасцей</p> <p>6-05-0722-03 Вытворчасць вырабаў з кампазіцыйных матэрыялаў</p> <p>6-05-0714-04 Тэхналагічныя машыны і абсталяванне</p> <p>6-05-0722-05 Вытворчасць вырабаў на аснове трохмерных тэхналогій</p> <p>6-05-0711-01 Тэхналогія неарганічных рэчываў</p> <p>6-05-0711-05 Тэхналогія шкла, керамікі і вязучых матэрыялаў</p> <p>6-05-0711-07 Вытворчасць матэрыялаў і ўстройстваў электронікі</p> <p>6-05-0711-06 Электрахімічныя вытворчасці</p> <p>6-05-0711-08 Прамысловыя і камунальныя сістэмы водападрыхтоўкі і водаачысткі</p> <p>6-05-0711-04 Інжынерная экалогія</p> <p>6-05-0722-06 Прынттэхналогіі</p> <p>6-05-0714-07 Друкарскія лічбавыя сістэмы і комплексы</p> <p>6-05-0611-01 Інфармацыйныя сістэмы і тэхналогіі</p> <p>6-05-0612-01 Праграмная інжынерыя</p>	<p>УК-10</p>	<p>Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці</p>
<p>6-05-1013-03 Турызм і прыродакарыстанне</p>	<p>УК-11</p>	<p>Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і</p>

		тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці
--	--	---

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыялізацыі асобы;
- функцыі беларускай мовы як асноўнага кампанента нацыянальнай культуры;
- месца і ролю беларускай мовы сярод іншых моў свету;
- сістэму лексічных, граматычных, стылістычных сродкаў беларускай мовы і іх камунікатыўныя магчымасці;
- прафесійную лексіку па спецыяльнасці;
- тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі ў існуючай сферы навукова-прафесійнай дзейнасці;

умець:

- карыстацца асноўнымі арфаэпічнымі, лексічнымі, граматычнымі і пунктуацыйнымі нормамаі беларускай літаратурнай мовы ў вусным і пісьмовым маўленні;
- складаць афіцыйна-дзелавую дакументацыю і выкарыстоўваць яе ў прафесійнай дзейнасці;
- перакладаць, анатаваць і рэферыраваць навуковую галіновую інфармацыю;
- складаць і праводзіць дзелавыя прэзентацыі і перагаворы;

валодаць:

- сістэмай норм беларускай мовы і асаблівасцямі ўжывання лексічных (прафесійна-тэрміналагічных), граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы;
- навыкамі дзелавой і прафесійнай вуснай і пісьмовай камунікацыі;
- нормамаі культуры прафесійных зносін і дзелавога этыкету.

Сувязь з іншымі вучэбнымі дысцыплінамаі

Выкладанне вучэбнай дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» рашае задачы бесперапыннай адукацыі, абапіраецца на веды і навыкі, атрыманыя ў сярэдняй школе пры вывучэнні беларускай мовы, актуалізуе і істотна абагачае іх фактычным матэрыялам. Веды, набытыя падчас вывучэння дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)», будуць карыснымі на занятках па факультатыве «Службовы этыкет і справаводства»; у сукупнасці гэтыя дысцыпліны садзейнічаюць фарміраванню трывалых ведаў пра асноўныя патрабаванні і нормы этыкетнай культуры, а таксама навыкаў і ўменняў афармлення службовай дакументацыі.

**План вучэбнай дысцыпліны для дзённай формы
атрымання вышэйшай адукацыі**

Код спец.	Назва спецыяльнасці	Се- местр	Усяго (гадз.)	Аўдытор. (гадз.)	Практыч- ныя заняткі	Форма бягучай атэстацыі	Коль- касць зал. адз.
6-05-0821-01	Лясная гаспадарка	I	72	32	32	залік	
6-05-0821-02	Ландшафтнае праектаванне будаўніцтва	i	72	32	32	залік	
6-05-1013-03	Турызм прыродакарыстанне	i	72	32	32	залік	
6-05-0722-02	Мехатронныя сістэмы абсталяванне дрэваперапрацоўчых вытворчасцей	i	72	36	36	залік	
6-05-0821-03	Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання	i	72	36	36	залік	
6-05-0821-04	Лясная інжынерыя і лагістычная інфраструктура ляснога комплексу	i	72	36	36	залік	
6-05-0722-01	Тэхналогія дрэваапрацоўчых вытворчасцей	I	72	36	36	залік	
7-07-0712-02	Цеплаэнергетыка і цеплатэхніка	i	72	36	36	залік	
6-05-0716-07	Фізіка-хімічныя метады і прыборы кантролю якасці прадукцыі	II	72	36	36	залік	
6-05-0711-02	Перапрацоўка нафты і газу і прамысловы арганічны сінтэз	i	72	36	36	залік	
6-05-0722-04	Вытворчаць перапрацоўка палімерных матэрыялаў	i	72	36	36	залік	
6-05-0711-03	Тэхналогія перапрацоўка біяпалімераў	i	72	36	36	залік	
7-07-0711-02	Прамысловая біятэхналогія	II	72	36	36	залік	
7-07-0711-01	Тэхналогія лекавых прэпаратаў	II	72	36	36	залік	
6-05-0311-02	Эканоміка кіраванне	i	108	36	36	залік	3
6-05-0412-01	Менеджмент	I	72	36	36	залік	
6-05-0412-04	Маркетынг	I	108	36	36	залік	3
6-05-0722-03	Вытворчасць вырабаў кампазіцыйных	3	72	36	36	залік	

	матэрыялаў						
6-05-0714-04	Тэхналагічныя машыны абсталяванне і	II	72	36	36	залік	
6-05-0722-05	Вытворчасць вырабаў на аснове трохмерных тэхналогій	II	72	36	36	залік	
6-05-0713-04	Аўтаматызацыя тэхналагічных працэсаў вытворчасцей і	II	108	36	36	залік	3
6-05-0711-01	Тэхналогія неарганічных рэчываў	II	72	36	36	залік	
6-05-0711-05	Тэхналогія шкла, керамікі і вяжучых матэрыялаў	II	72	36	36	залік	
6-05-0711-07	Вытворчасць матэрыялаў ўстройстваў электронікі і	II	72	36	36	залік	
6-05-0714-08	Прамысловы дызайн	II	108	36	36	залік	3
6-05-0711-06	Электрахімічныя вытворчасці	II	72	36	36	залік	
6-05-0711-08	Прамысловыя камунальныя сістэмы водападрыхтоўкі і водаачысткі і	II	72	36	36	залік	
6-05-0711-04	Інжынерная экалогія	II	72	36	36	залік	
6-05-0722-06	Прынттэхналогіі	I	72	36	36	залік	
6-05-0714-07	Друкарскія лічбавыя сістэмы і комплексы	I	72	36	36	залік	
6-05-0611-01	Інфармацыйныя сістэмы і тэхналогіі	I	108	36	36	залік	3
6-05-0612-01	Праграмная інжынерыя	I	108	36	36	залік	3

**План вучэбнай дысцыпліны для завочнай формы
атрымання вышэйшай адукацыі**

Код спец.	Назва спецыяльнасці	Се-мestr	Усяго (гадз.)	Аўдытор. (гадз.)	Практыч-ныя заняткі	Форма бягучай атэстацыі	Коль-касць зал. адз.
6-05-0821-01	Лясная гаспадарка	I	72	10	10	залік	
6-05-0821-01	Лясная гаспадарка (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	72	10	10	залік	
6-05-0821-03	Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання	I	72	6	6	залік	
6-05-0821-03	Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	72	6	6	залік	
6-05-0722-01	Тэхналогія дрэваапрацоўчых вытворчасцей	I	72	8	8	залік	
6-05-0722-01	Тэхналогія дрэваапрацоўчых вытворчасцей (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	72	8	8	залік	
6-05-0716-07	Фізіка-хімічныя метады і прыборы кантролю якасці прадукцыі	II	72	8	8	залік	
6-05-0711-02	Перапрацоўка нафты і газу і прамысловы арганічны сінтэз (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	II	72	8	8	залік	
6-05-0722-04	Вытворчаць і перапрацоўка палімерных матэрыялаў (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	II	72	8	8	залік	
6-05-0311-02	Эканоміка і кіраванне	II	108	8	8	залік	
6-05-0714-04	Тэхналагічныя машыны і абсталяванне	I	72	8	8	залік	
6-05-0714-04	Тэхналагічныя машыны і абсталяванне (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	72	8	8	залік	

6-05-0713-04	Аўтаматызацыя тэхналагічных працэсаў і вытворчасцей (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	108	8	8	залік	
6-05-0711-05	Тэхналогія шкла, керамікі і вяжучых матэрыялаў	I	72	8	8	залік	
6-05-0711-05	Тэхналогія шкла, керамікі і вяжучых матэрыялаў (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	72	8	8	залік	
6-05-0711-01	Тэхналогія неарганічных рэчываў (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	72	8	8	залік	
6-05-0412-04	Маркетынг (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	I	108	6	6	залік	
6-05-1013-03	Турызм і прыродакарыстанне (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.)	II	72	10	10	залік	

2. Змест вучэбнай дысцыпліны

Уводзіны ў дысцыпліну «Беларуская мова (прафесійная лексіка)»

Прадмет і задачы курса. Месца курса ў сістэме сацыяльна-гуманітарных навук, яго сувязь з іншымі дысцыплінамі (гісторыяй літаратурнай мовы, лексікалогіяй, стылістыкай і культурай маўлення). Метады навучання. Роля курса ў фарміраванні і развіцці сацыяльна-асобасных і сацыяльна-прафесійных кампетэнцый выпускнікоў ВНУ.

Тэма 1. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей

Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.

Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Старабеларуская літаратурная мова XIV XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. Беларуская літаратурная мова ў часы Расійскай імперыі ва ўмовах адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI ст. Закон Рэспублікі Беларусь “Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” ад 23 ліпеня 2008 года № 420-3.

Тэма 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы

Лексіка беларускай мовы паводле паходжання (спрадвечна беларуская і запазычаная). Змены ў лексічнай сістэме беларускай мовы: актыўная і пасіўная лексіка. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Адрозненне тэрміналагічнай і прафесійнай лексікі.

Паняцце тэрміна. Слова і словазлучэнне ў ролі тэрміна. Тэрміналогія. Галіновыя тэрміналагічныя сістэмы. Узаемасувязь тэрміналагічнай і агульнаўжывальнай лексікі (тэрміналагізацыя і дэтэрміналагізацыя). Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі (прадуктыўныя спосабы і сродкі). Тэрміны, запазычаныя з іншых моў, іх асваенне беларускай мовай.

З гісторыі беларускай навуковай тэрміналогіі. Асноўныя прынцыпы яе выпрацоўкі ў 20-30-я гг. XX ст. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай тэрміналагічнай лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе.

Тыпы слоўнікаў. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы. Сістэма падачы тэрмінаў у тлумачальных і перакладных слоўніках, у слоўніках іншамоўных слоў

Звесткі з гісторыі беларускай тэрміналагічнай лексікаграфіі. Тэрміналагічная лексікаграфія XX ст. – пачатку XXI ст.

Тэма 3. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму

Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі.

Паняцце моўнай нормы.

Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім.

Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Назоўнік. Несупадзенне ў родзе, ліку і скланенні. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў і геаграфічных назваў. Прыметнік. Утварэнне і ўжыванне формаў ступеней параўнання якасных прыметнікаў. Выкарыстанне элятыўных формаў у беларускай і рускай мовах. Прыналежныя прыметнікі, іх утварэнне. Займеннік. Асаблівасці ўжывання асабовых, азначальных, адмоўных і няпэўных займеннікаў. Лічэбнік. Скланенне лічэбнікаў і асаблівасці іх ужывання з назоўнікамі. Дзеяслоў. Спецыфіка спражэння. Ужыванне суфіксаў дзеясловаў. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе як формы дзеяслова. Асаблівасці іх утварэння і ўжывання ў беларускай мове. Спосабы перадачы дзеепрыметнікаў у складзе тэрміналагічных словазлучэнняў пры перакладзе на беларускую мову. Прыслоўе. Асаблівасці ўтварэння і ўжывання формаў ступеней параўнання ў адрозненне ад рускай мовы.

Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.

Тэма 4. Функцыянальныя стылі маўлення

Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны).

Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі (уласна навуковы, (акадэмічны), навукова-папулярны, вучэбна-навуковы і інш.). Функцыі навуковага стылю і яго адметныя лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці.

Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныя падстылі (канцылярскі, юрыдычны, дыпламатычны). Функцыі афіцыйна-справавога стылю і яго характэрныя асаблівасці.

Публіцыстычны стыль і яго асноўныя асаблівасці. Узаемапрапінненне стыляў.

Тэма 5. Навуковы стыль

Асноўныя рысы навуковага стылю (падрыхтаванасць маўлення, пераважна яго пісьмовая форма ў выглядзе маналогу, лагічная паслядоўнасць выказвання, сцісласць пры інфарматыўнай насычанасці зместу).

Моўныя сродкі навуковага стылю (насычанасць тэрмінамі, перавага абстрактнай лексікі, пераважнае ўжыванне назоўнікаў, пашыранасць формы роднага склону, асаблівая функцыя займенніка *мы*, шырокае выкарыстанне дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў, пашыранасць складаназалежных сказаў з аднароднымі членамі, пабочнымі словамі і ўстаўнымі канструкцыямі, сродкі лагічнай сувязі паміж сказамі і інш.).

Паняцце аб падмове навук: матэматыкі, хіміі, эканомікі, права і г. д. Рэальны слоўнік кожнай падмowy. Выкарыстанне невербальных сродкаў (табліцы, графікі, схемы).

Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюме і інш.), агульныя патрабаванні да іх напісання і афармлення.

Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне. Рубрыкацыя навуковага тэксту. Абзац як структурная адзінка тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне.

Пераклад на беларускую мову навуковых тэкстаў.

Тэма 6. Афіцыйна-справавы стыль

Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю (пераважна нісьмовая форма функцыянавання, уніфікаванасць і стандартызаванасць мовы дакументаў, дакладнасць фармулёвак, лагічнасць маўлення, экспрэсіўная нейтральнасць, монасемічнасць лексікі).

Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю (шырокае выкарыстанне наменклатурных назваў, пашыранасць аддзеяслоўных назоўнікаў, у тым ліку з прэфіксам *не-*, ужыванне назваў асобы паводле сацыяльнага становішча і сферы дзейнасці ў форме мужчынскага роду, абмежаванае выкарыстанне займеннікаў, пашыранасць інфінітыва, спецыфіка дзеяслоўнага кіравання, расшчапленне выказніка, рэгламентацыя парадку слоў у сказе, канструкцыі са складанымі злучнікамі і адыменнымі прыназоўнікамі. Выкарыстанне безасабовых

канструкцый).

Віды афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.), правілы іх напісання і афармлення.

Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выказаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.

Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.

Тэма 7. Культура прафесійнага маўлення

Мова і маўленне. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Прафесійна арыентаванае маўленне.

Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня і багацце (разнастайнасць) маўлення, дарэчнасць, вобразнасць.

Правільнасць маўлення і моўныя нормы (лексічныя, арфаэпічныя, акцэнталагічныя, арфаграфічныя, словаўтваральныя, марфалагічныя, сінтаксічныя). Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення.

Тэхніка і выразнасць маўлення (голос і маўленчае дыханне, дыкцыя, інтанацыя і інш.).

Узаемадзеянне вербальных і невербальных (жэсты, міміка, рухі) сродкаў маўленчай дзейнасці.

Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўныя якасці-паказчыкі паспяховага выступлення. Маўленчы этыкет і культура зносін.

3. ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЛЯ ДЗЁННАЙ ФОРМЫ АТРЫМАННЯ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫИ

№ раз-дзела, тэмы	НАЗВА РАЗДЗЕЛА, ТЭМЫ	Колькасць аўдыторных гадзін		Форма кантролю ведаў
		практычныя заняткі	самастойная праца	
1	2	3	4	5
1	БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЯЕ МЕСЦА Ё СІСТЭМЕ АГУЛЬНАЧАЛАВЕЧЫХ І НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ	2	2(6)*	Залік
	<p>1. Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.</p> <p>2. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Старабеларуская літаратурная мова XIV XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі.</p> <p>3. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. Беларуская літаратурная мова ў часы адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI ст.</p> <p>4. Закон Рэспублікі Беларусь “Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” ад 23 ліпеня 2008 года № 420-З.</p>	2	2(6)*	Тэст
2	ЛЕКСІЧНАЯ СІСТЭМА БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРНАЙ МОВЫ	6	4(8)*	Залік
	<p>1. Лексіка беларускай мовы паводле паходжання (спрадвечна беларуская і запазычаная). Змены ў лексічнай сістэме беларускай мовы: актыўная і пасіўная лексіка. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Адрозненне тэрміналагічнай і прафесійнай лексікі.</p>	2	4(8)*	Тэст
* Для спецыяльнасцей: 6-05-0311-02; 6-05-0412-04; 6-05-0713-04; 6-05-0714-08; 6-05-0611-01; 6-05-0612-01.				

	<p>2. Паняцце тэрміна. Слова і словазлучэнне ў ролі тэрміна. Тэрміналогія. Галіновыя тэрміналагічныя сістэмы. Узаемасувязь тэрміналагічнай і агульнаўжывальнай лексікі (тэрміналагізацыя і дэтэрміналагізацыя). Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі (прадуктыўныя спосабы і сродкі). Тэрміны, запазычаныя з іншых моў, іх асваенне беларускай мовай.</p> <p>3. 3 гісторыі беларускай навуковай тэрміналогіі. Асноўныя прынцыпы яе выпрацоўкі ў 20-30-я гг. XX ст. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай тэрміналагічнай лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе.</p> <p>4. Тыпы слоўнікаў. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы. Сістэма падачы тэрмінаў у тлумачальных і перакладных слоўніках, у слоўніках іншамоўных слоў</p> <p>5. Звесткі з гісторыі беларускай тэрміналагічнай лексікаграфіі. Тэрміналагічная лексікаграфія XX ст. – пачатку XXI ст.</p>	2		Праверачная работа
		2		Тэст
3	ФУНКЦЫЯ НАВАННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ВА ЎМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ	8(6)**	10(20)*	Залік
	<p>1. Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі. Паняцце моўнай нормы.</p> <p>2. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім.</p> <p>3. Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы.</p> <p>Назоўнік. Несупадзенне ў родзе, ліку і скланенні. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў і геаграфічных назваў.</p> <p>Прыметнік. Утварэнне і ўжыванне формаў ступеней параўнання якасных прыметнікаў. Выкарыстанне элітыўных формаў у беларускай і рускай мовах. Прыналежныя прыметнікі, іх утварэнне.</p> <p>Займеннік. Асаблівасці ўжывання асабовых, азначальных, адмоўных і няпэўных займеннікаў.</p> <p>Лічэбнік. Скланенне лічэбнікаў і асаблівасці іх ужывання з назоўнікамі.</p> <p>Дзеяслоў. Спецыфіка спражэння. Ужыванне суфіксаў дзеясловаў. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе як формы дзеяслова. Асаблівасці іх утварэння і ўжывання ў беларускай мове. Спосабы перадачы дзеепрыметнікаў у складзе тэрміналагічных словазлучэнняў пры перакладзе на беларускую мову.</p>	2	2(6)* 4	Кантрольная работа
		4(2)**	4(10)*	Тэст
<p>*Для спецыяльнасцей: 6-05-0311-02; 6-05-0412-04; 6-05-0713-04; 6-05-0714-08; 6-05-0611-01; 6-05-0612-01. **Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-01; 6-05-0821-02; 6-05-1013-03.</p>				

	<p>Прыслоўе. Асаблівасці ўтварэння і ўжывання формаў ступеней параўнання ў адрозненне ад рускай мовы.</p> <p>4. Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.</p>	2		Тэст
4	ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫЯ СТЫЛІ МАЎЛЕННЯ	2	4(10)*	Залік
	<p>1. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны).</p> <p>2. Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі (уласна навуковы, (акадэмічны), навукова-папулярны, вучэбна-навуковы і інш.). Функцыі навуковага стылю і яго адметныя лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці.</p> <p>3. Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныя падстылі (канцылярскі, юрыдычны, дыпламатычны). Функцыі афіцыйна-справавога стылю і яго характэрныя асаблівасці.</p> <p>4. Публіцыстычны стыль і яго асноўныя асаблівасці. Узаемапрапаніраванне стыляў.</p>	2	4(10)*	Тэст
5	НАВУКОВЫ СТЫЛЬ	6	6(10)*	Залік
	<p>1. Асноўныя рысы навуковага стылю (падрыхтаванасць маўлення, пераважна яго пісьмовая форма ў выглядзе маналогу, лагічная паслядоўнасць выказвання, сцісласць пры інфарматыўнай насычанасці зместу).</p> <p>2. Моўныя сродкі навуковага стылю (насычанасць тэрмінамі, перавага абстрактнай лексікі, пераважнае ўжыванне назоўнікаў, пашыранасць формы роднага склону, асаблівая функцыя займенніка <i>мы</i>, шырокае выкарыстанне дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў, пашыранасць складаназалежных сказаў з аднароднымі членамі, пабочнымі словамі і ўстаўнымі канструкцыямі, сродкі лагічнай сувязі паміж сказамаі і інш.).</p> <p>3. Паняцце аб падмове навук: матэматыкі, хіміі, эканомікі, права і г. д. Рэальны слоўнік кожнай падмовы. Выкарыстанне невербальных сродкаў (табліцы, графікі, схемы).</p> <p>4. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюме і інш.), агульныя патрабаванні да іх напісання і афармлення.</p>	2 2	2(6)* 2	Тэст Праверачная работа
*Для спецыяльнасцей: 6-05-0311-02; 6-05-0412-04; 6-05-0713-04; 6-05-0714-08; 6-05-0611-01; 6-05-0612-01.				

	<p>5. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне. Рубрыкацыя навуковага тэксту. Абзац як структурная адзінка тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне.</p> <p>6. Пераклад на беларускую мову навуковых тэкстаў.</p>	2	2	Праверачная работа
6	АФІЦЫЙНА-СПРАВАВЫ СТЫЛЬ	6	4(10)*	Залік
	1. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю (пераважна пісьмовая форма функцыянавання, уніфікаванасць і стандартызаванасць мовы дакументаў, дакладнасць фармулёвак, лагічнасць маўлення, экспрэсіўная нейтральнасць, монасемічнасць лексікі).	2		Тэст
	2. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю (шырокае выкарыстанне наменклатурных назваў, пашыранасць аддзяяслоўных назоўнікаў, у тым ліку з прэфіксам <i>не-</i> , ужыванне назваў асобы паводле сацыяльнага становішча і сферы дзейнасці ў форме мужчынскага роду, абмежаванае выкарыстанне займеннікаў, пашыранасць інфінітыва, спецыфіка дзеяслоўнага кіравання, расшчапленне выказніка, рэгламентацыя парадку слоў у сказе, канструкцыі са складанымі злучнікамі і адыменнымі прыназоўнікамі. Выкарыстанне безасабовых канструкцый).	2	2(6)*	Праверачная работа
	3. Тыпы афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.), правілы іх напісання і афармлення.	2	2-4	
	4. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выразаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.			
	5. Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.			
6	АФІЦЫЙНА-СПРАВАВЫ СТЫЛЬ	6	4(10)*	Залік
	1. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю (пераважна пісьмовая форма функцыянавання, уніфікаванасць і стандартызаванасць мовы дакументаў, дакладнасць фармулёвак, лагічнасць маўлення, экспрэсіўная нейтральнасць, монасемічнасць лексікі).	2		Тэст
*Для спецыяльнасцей: 6-05-0311-02; 6-05-0412-04; 6-05-0713-04; 6-05-0714-08; 6-05-0611-01; 6-05-0612-01.				

	<p>2. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю (шырокае выкарыстанне наменклатурных назваў, пашыранасць аддзяяслоўных назоўнікаў, у тым ліку з прэфіксам <i>не-</i>, ужыванне назваў асобы паводле сацыяльнага становішча і сферы дзейнасці ў форме мужчынскага роду, абмежаванае выкарыстанне займеннікаў, пашыранасць інфінітыва, спецыфіка дзеяслоўнага кіравання, расшчাপленне выказніка, рэгламентацыя парадку слоў у сказе, канструкцыі са складанымі злучнікамі і адыменнымі прыназоўнікамі. Выкарыстанне безасабовых канструкцый).</p> <p>3. Тыпы афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.), правілы іх напісання і афармлення.</p> <p>4. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выразаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў.</p> <p>5. Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.</p>	2	2(6)*	Праверачная работа
7	КУЛЬТУРА ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ	6 (4)**	6(8)*	Залік
	<p>1. Мова і маўленне. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Прафесійна арыентаванае маўленне.</p> <p>2. Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня і багацце (разнастайнасць) маўлення, дарэчнасць, вобразнасць.</p> <p>3. Правільнасць маўлення і моўныя нормы (лексічныя, арфаэпічныя, акцэнталагічныя, новыя арфаграфічныя, словаўтваральныя, марфалагічныя, сінтаксічныя). Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення.</p> <p>4. Тэхніка і выразнасць маўлення (голас і маўленчае дыханне, дыкцыя, інтанацыя і інш.).</p> <p>5. Узаемадзеянне вербальных і невербальных (жэсты, міміка, рухі) сродкаў маўленчай дзейнасці.</p> <p>6. Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўныя якасці-паказчыкі паспяховага выступлення. Маўленчы этыкет і культура зносін.</p>	2	2	Кантрольная работа
		2 (1)**	2	
		2 (1)**	2-4	
	УСЯГО	36 (32)**	36(72)*	
<p>*Для спецыяльнасцей: 6-05-0311-02; 6-05-0412-04; 6-05-0713-04; 6-05-0714-08; 6-05-0611-01; 6-05-0612-01.</p> <p>**Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-01; 6-05-0821-02; 6-05-1013-03.</p>				

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЛЯ ЗАВОЧНАЙ ФОРМЫ АТРЫМАННЯ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ

№ раз-дзела, тэмы	НАЗВА РАЗДЗЕЛА, ТЭМЫ	Колькасць аўдытор-ных гадзін	Форма кантролю ведаў
		практыч-ныя заняткі	
1	2	3	5
1	БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЯЕ МЕСЦА Ў СІСТЭМЕ АГУЛЬНАЧАЛАВЕЧЫХ І НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ	1 (0,5)* (2)**	Залік
	<p>1. Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў.</p> <p>2. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Старабеларуская літаратурная мова XIV XVI ст. Дзяржаўны статус беларускай мовы ў Вялікім княстве Літоўскім. Нацыянальна-моўная палітыка Рэчы Паспалітай і яе вынікі.</p> <p>3. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст. Беларуская літаратурная мова ў часы адсутнасці беларускай дзяржаўнасці. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI ст.</p> <p>4. Закон Рэспублікі Беларусь “Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” ад 23 ліпеня 2008 года № 420-3.</p>	1 (0,5)* (2)**	Тэст
<p>*Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання; 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.).</p> <p>** Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-01 Лясная гаспадарка; 6-05-0821-01 Лясная гаспадарка (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.); 6-05-1013-03 Турызм і прыродакарыстанне (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.).</p>			

2	ЛЕКСІЧНАЯ СІСТЭМА БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРНАЙ МОВЫ	1(0,5)* (2)**	Залік
	1. Лексіка беларускай мовы паводле паходжання (спрадвечна беларуская і запазычаная). Змены ў лексічнай сістэме беларускай мовы: актыўная і пасіўная лексіка. Агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага выкарыстання. Спецыяльная лексіка як частка лексічнай сістэмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Адрозненне тэрміналагічнай і прафесійнай лексікі.		Тэст
	<p>2. Паняцце тэрміна. Слова і словазлучэнне ў ролі тэрміна. Тэрміналогія. Галіновыя тэрміналагічныя сістэмы. Узаемасувязь тэрміналагічнай і агульнаўжывальнай лексікі(тэрміналагізацыя і дэтэрміналагізацыя). Асаблівасці словаўтварэння беларускай тэрміналогіі (прадуктыўныя спосабы і сродкі). Тэрміны, запазычаныя з іншых моў, іх асваенне беларускай мовай.</p> <p>3. 3 гісторыі беларускай навуковай тэрміналогіі. Асноўныя прынцыпы яе выпрацоўкі ў 20-30-я гг. XX ст. Крыніцы фарміравання беларускай тэрміналогіі. Роля жывой народнай мовы ў складванні і развіцці беларускай тэрміналагічнай лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе.</p> <p>4. Тыпы слоўнікаў. Тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі, іх роля і месца ў лексікаграфічнай сістэме беларускай мовы. Сістэма падачы тэрмінаў у тлумачальных і перакладных слоўніках, у слоўніках іншамоўных слоў</p> <p>5. Звесткі з гісторыі беларускай тэрміналагічнай лексікаграфіі. Тэрміналагічная лексікаграфія XX ст. – пачатку XXI ст.</p>	1(0,5)* (2)**	Праверачная р абота Тэст
<p>*Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання; 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.).</p> <p>** Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-01 Лясная гаспадарка; 6-05-0821-01 Лясная гаспадарка (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.); 6-05-1013-03 Турызм і прыродакарыстанне (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.).</p>			

3	ФУНКЦЫЯНАВАННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ВА ЎМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ	1(0,5)*	Залік
	<p>1. Паняцце білінгвізму. Моўная інтэрферэнцыя як вынік білінгвізму. Віды інтэрферэнцыі. Паняцце моўнай нормы.</p> <p>2. Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і прычыны іх парушэння. Асаблівасці беларускага літаратурнага вымаўлення ў параўнанні з рускім.</p> <p>3. Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Назоўнік. Несупадзенне ў родзе, ліку і скланенні. Асаблівасці скланення прозвішчаў, імёнаў і геаграфічных назваў. Прыметнік. Утварэнне і ўжыванне формаў ступеней параўнання якасных прыметнікаў. Выкарыстанне элятыўных формаў у беларускай і рускай мовах. Прыналежныя прыметнікі, іх утварэнне. Займеннік. Асаблівасці ўжывання асабовых, азначальных, адмоўных і няпэўных займеннікаў. Лічэбнік. Скланенне лічэбнікаў і асаблівасці іх ужывання з назоўнікамі. Дзеяслоў. Спецыфіка спражэння. Ужыванне суфіксаў дзеясловаў. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе як формы дзеяслова. Асаблівасці іх утварэння і ўжывання ў беларускай мове. Спосабы перадачы дзеепрыметнікаў у складзе тэрміналагічных словазлучэнняў пры перакладзе на беларускую мову. Прыслоўе. Асаблівасці ўтварэння і ўжывання формаў ступеней параўнання ў адрозненне ад рускай мовы.</p> <p>4. Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Адрозненні ў будове некаторых словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.</p>	1(0,5)*	<p>Кантроль-ная работа</p> <p>Тэст</p> <p>Тэст</p>
<p>*Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання; 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.).</p>			

4	ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫЯ СТЫЛІ МАЎЛЕННЯ	1	Залік
	<p>1. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў (навуковы, афіцыйна-справавы, публіцыстычны, мастацкі, размоўны).</p> <p>2. Навуковы стыль і яго асноўныя падстылі (уласна навуковы, (акадэмічны), навукова-папулярны, вучэбна-навуковы і інш.). Функцыі навуковага стылю і яго адметныя лексічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці.</p> <p>3. Афіцыйна-справавы стыль і яго асноўныя падстылі (канцылярскі, юрыдычны, дыпламатычны). Функцыі афіцыйна-справавога стылю і яго характэрныя асаблівасці.</p> <p>4. Публіцыстычны стыль і яго асноўныя асаблівасці. Узаемапрапаненне стыляў.</p>	1	Тэст
5	НАВУКОВЫ СТЫЛЬ	1	Залік
	<p>1. Асноўныя рысы навуковага стылю (падрыхтаванасць маўлення, пераважна яго пісьмовая форма ў выглядзе маналогу, лагічная паслядоўнасць выказвання, сцісласць пры інфарматыўнай насычанасці зместу).</p> <p>2. Моўныя сродкі навуковага стылю (насычанасць тэрмінамі, перавага абстрактнай лексікі, пераважнае ўжыванне назоўнікаў, пашыранасць формы роднага склону, асаблівая функцыя займенніка <i>мы</i>, шырокае выкарыстанне дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў, пашыранасць складаназалежных сказаў з аднароднымі членамі, пабочнымі словамі і ўстаўнымі канструкцыямі, сродкі лагічнай сувязі паміж сказамаі і інш.).</p> <p>3. Паняцце аб падмове навук: матэматыкі, хіміі, эканомікі, права і г. д. Рэальны слоўнік кожнай падмовы. Выкарыстанне невербальных сродкаў (табліцы, графікі, схемы).</p> <p>4. Жанравая разнастайнасць навуковага стылю (артыкул, даклад, рэферат, анатацыя, рэзюме і інш.), агульныя патрабаванні да іх напісання і афармлення.</p> <p>5. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне. Рубрыкацыя навуковага тэксту. Абзац як структурная адзінка тэксту. Цытаты і спасылкі, іх афармленне.</p> <p>6. Пераклад на беларускую мову навуковых тэкстаў.</p>	0,5	Тэст
		0,5	Праверачная работа
			Праверачная работа
6	АФІЦЫЙНА-СПРАВАВЫ СТЫЛЬ	2	Залік
	<p>1. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю (пераважна пісьмовая форма функцыянавання, уніфікаванасць і стандартызаванасць мовы дакументаў, дакладнасць фармулёвак, лагічнасць маўлення, экспрэсіўная нейтральнасць, монасемічнасць лексікі).</p>	1	Тэст

6	АФІЦЫЙНА-СПРАВАВЫ СТЫЛЬ	2	Залік
	1. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю (пераважна пісьмовая форма функцыянавання, уніфікаванасць і стандартызаванасць мовы дакументаў, дакладнасць фармулёвак, лагічнасць маўлення, экспрэсіўная нейтральнасць, монасемічнасць лексікі).	1	Тэст
	2. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю (шырокае выкарыстанне наменклатурных назваў, пашыранасць аддзяслоўных назоўнікаў, у тым ліку з прэфіксам <i>не-</i> , ужыванне назваў асобы паводле сацыяльнага становішча і сферы дзейнасці ў форме мужчынскага роду, абмежаванае выкарыстанне займеннікаў, пашыранасць інфінітыва, спецыфіка дзяслоўнага кіравання, расшчапленне выказніка, рэгламентацыя парадку слоў у сказе, канструкцыі са складанымі злучнікамі і адыменнымі прыназоўнікамі. Выкарыстанне безасабовых канструкцый). 3. Тыпы афіцыйна-справавых тэкстаў (заява, даверанасць, аўтабіяграфія, дакладная запіска, тлумачальная запіска, кантракт, справавыя пісьмы і інш.), правілы іх напісання і афармлення. 4. Кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў. Загаловак і іншыя рэквізіты як элементы тэксту службовага дакумента. Роля клішыраваных выразаў у арганізацыі тэксту службовых дакументаў. 5. Пераклад на беларускую мову афіцыйна-справавых тэкстаў.	1	Праверачная работа
7	КУЛЬТУРА ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ	1(0,5)*	Залік
	1. Мова і маўленне. Маўленне – маўленчая дзейнасць – агульная культура чалавека. Прафесійна арыентаванае маўленне. 2. Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення: правільнасць, дакладнасць, лагічнасць, чысціня і багацце (разнастайнасць) маўлення, дарэчнасць, вобразнасць. 3. Правільнасць маўлення і моўныя нормы (лексічныя, арфаэпічныя, акцэнталагічныя, новыя арфаграфічныя, словаўтваральныя, марфалагічныя, сінтаксічныя). Тыповыя маўленчыя памылкі, іх прычыны, спосабы выпраўлення. 4. Тэхніка і выразнасць маўлення (голас і маўленчае дыханне, дыкцыя, інтанацыя і інш.). 5. Узаемадзеянне вербальных і невербальных (жэсты, міміка, рухі) сродкаў маўленчай дзейнасці. 6. Падрыхтоўка да публічнага выступлення. Асноўныя якасці-паказчыкі паспяховага выступлення. Маўленчы этыкет і культура зносін.	1(0,5)*	Кантрольная работа
	УСЯГО	8 (6)* (10)**	
*Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання; 6-05-0821-03 Сэрвіс і інжынірынг лясных машын і абсталявання (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.). ** Для спецыяльнасцей: 6-05-0821-01 Лясная гаспадарка; 6-05-0821-01 Лясная гаспадарка (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.); 6-05-1013-03 Турызм і прыродакарыстанне (інтэгр. з сярэдн. спец. адук.).			

**Інфармацыйна-метадычная частка
Рэкамендаваная літаратура**

Асноўная

Аўтар(ы); выхадныя даныя

- 1 ЭВМК па дысцыпліне «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://dist.belstu.by/course/view.php?id=881>. – Дата доступу: 14.06.2023
- 2 ЭВМК па дысцыпліне «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://dist.belstu.by/course/view.php?id=1764>. – Дата доступу: 14.06.2023
- 3 ЭВМК па дысцыпліне «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://dist.belstu.by/course/view.php?id=2364>. – Дата доступу: 14.06.2023
- 4 Русак, В.У. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Лясная гаспадарка і садова-паркавае будаўніцтва : вучэб. дапам. / В.У. Русак. – Мінск: РПА, 2019. – 238 с.
- 5 Русак, В. У. Сучасная беларуская мова: тэорыя і практыкум: дапам. / В. У. Русак. – Мінск: БДТУ, 2014. – 267 с.
- 6 Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы: дапам. / В. У. Русак. – Мінск: БДТУ, 2020. – 219 с.
- 7 Кірду́н, А. А. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Практыкум : вучэб.-мета́д. Дапаможнік для студэнтаў хіміка-тэхналагічных спецыяльнасцей / А. А. Кірду́н. – Мінск: БДТУ, 2021. – 211 с.

Дадатковая

- 6 Русак, В.У. Беларуская мова (прафесійная лексіка): кароткі тэарэтычны курс і практычныя заданні: вучэб.-мета́д. дапам. / В.У. Русак. – Мінск: БДТУ, 2017. – 196 с.
- 7 Беларуская мова. Прафесійная лексіка. Сацыяльна-гуманітарныя навукі: вучэб. дапам. / М. Р. Прыгодзіч [і інш.]; пад рэд. М. Р. Прыгодзіча, У. І. Куліковіча. – Мінск: РІВШ, 2015. – 260 с.
- 8 Кісель, Т. А. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Турызм і гасціннасць : вучэб. дапам. / Т. А. Кісель, Н. Р. Якубук. – Мінск: РПА, 2020. – 148 с.
- 9 Граматычны слоўнік дзеяслова / Нац. акадэмія навук Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы; уклад. В. П. Русак [і інш.]; навук. рэд. В. П. Русак. – 2-е выд., дапрац. – Мінск: Беларуская навука, 2013. – 1252 с.
- 10 Граматычны слоўнік назоўніка / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы; нав. рэд. А. Я. Міхневіч, В. П. Русак. – Мінск: Беларуская навука, 2008. – 1379 с.
- 11 Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя: даведач. выд. / уклад.: В. П. Русак [і інш.]; навук.рэд.: В. П. Русак; НАН Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры [і інш.]. – 2-е выд., дапрац. – Мінск: Беларуская навука, 2013. – 1135 с.
- 12 Дынаміка літаратурнай нормы сучаснай беларускай мовы, Тэкст, [манаграфія], Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Цэнтр даследаванняў

беларускай культуры, мовы і літаратуры, Філіял “Інстытут мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы”; [наук. рэд. д-р філал. навук В. П. Русак] Мінск : Беларуская навука, 2015 . – 439, [1] с.

- 13** Слоўнік беларускай мовы / Нац. акадэмія навук Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы; уклад. Н. П. Еўсіевіч [і інш.]; наук. рэд. А. А. Лукашанец, В. П. Русак. – Мінск: Беларуская навука, 2012. – 916 с.
- 14** Сіўковіч, В. М. Слоўнік беларускай мовы. Арфаграфія. Націск. Словазмяненне. Стылістычныя паметы / В. М. Сіўковіч. – Мінск: Аверсэв, 2012 . – 640 с.

Прыкладная тэматыка практычных заняткаў

№ п/п	Тэмы
1.	Беларуская нацыянальная мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў. Гістарычнае развіццё беларускай мовы. Аб новых правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі.
2.	Лексіка паводле паходжання і сферы ўжывання. Актыўная і пасіўная лексіка.
3.	Беларуская навуковая тэрміналогія на сучасным этапе. Прадуктыўныя спосабы ўтварэння тэрмінаў.
4.	3 гісторыі беларускай тэрміналагічнай лексікаграфіі. Тыпы тэрміналагічных слоўнікаў.
5.	Арфаэпічныя нормы беларускай літаратурнай мовы і іх асаблівасці ў параўнанні з рускай мовай.
6.	Марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы. Асаблівасці ўжывання назоўнікаў, прыметнікаў, займеннікаў, лічэбнікаў.
7.	Асаблівасці ўжывання дзеясловаў і іх формаў, прыслоўяў.
8.	Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы. Асаблівасці перакладу дзееспрыметнікаў і дзееспрыслоўяў на беларускую мову.
9.	Функцыянальныя стылі маўлення.
10.	Асноўныя рысы навуковага стылю.
11.	Моўныя сродкі навуковага стылю.
12.	Жанравая разнастайнасць навуковага стылю. Кампазіцыя пісьмовага навуковага тэксту і вуснага выступлення, іх афармленне.
13.	Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю.
14.	Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю.
15.	Тыпы і кампазіцыя афіцыйна-справавых тэкстаў.
16.	Паняцце культуры маўлення. Асноўныя камунікатыўныя якасці маўлення.
17.	Правільнасць маўлення і моўныя нормы.
18.	Маўленчы этыкет і культура зносін.

Рэкамендаваная тэматыка вусных паведамленняў

1. Мова – душа народа.
2. Герб, гімн і сцяг Беларусі – галоўныя сімвалы дзяржаўнасці.
3. Помнікі беларускага пісьменства.
4. Эпоха Адраджэння ў беларускай культуры.
5. Беларускае кнігадрукаванне.
6. Славутыя людзі зямлі беларускай (навукоўцы).
7. Мінск – сталіца Беларусі.
8. Анамастыка як крыніца вывучэння этнічнай культуры беларусаў.
9. Беларусь на карце свету.
10. Фальклор – скарбніца этнічнай культуры беларусаў.
11. Беларуская міфалогія.

12. Святы і абрады беларусаў.
13. Этнаграфія Беларусі.
14. Рэлігія на Беларусі.
15. Беларускае дойдства.
16. Менталітэт і нацыянальны характар беларусаў.
17. Нацыянальныя супольнасці ў Беларусі.
18. Музычная культура Беларусі.
19. Беларускі тэатр.
20. Сучасная паэзія, проза, драматургія.
21. Беларускае выяўленчае мастацтва.
22. Экалогія Беларусі.
23. Гераічная Беларусь.
24. Народная педагогіка беларусаў.
25. Беларускі спорт.
26. Барбара Радзівіл – Чорная Дама Нясвіжскага замка.
27. Мікалай Радзівіл Чорны – магутны рыцар нашай незалежнасці.
28. Францыск Скарына – беларускі і ўсходнеславянскі першадрукар.
29. «Катэхізіс» С. Буднага – першая беларуская кніга.
30. Мікола Гусоўскі і яго паэма «Песня пра зубра».
31. Яўхім Карскі – бацька беларускай філалогіі.
32. Славутыя жанчыны Беларусі.
33. Таямніцы Мірскага замка.
34. Старажытны Менск.
35. Замкі на зямлі Беларусі.
36. Саламея Русецкая – знакамітая лекарка і падарожніца XVIII ст.
37. Якуб Наркевіч-Ёдка – прафесар электраграфіі і магнетызму.
38. Уладзіслаў Дыбоўскі – рыцар навукі з Нянькава.
39. Станіслаў Нарбут – народны лекар з Браслава.
40. Ігнат Дамейка – сын Беларусі і народны герой Чылі.
41. Ян Чэрскі – славуты географ і падарожнік.
42. Аркадзь Смоліч і яго «Геаграфія Беларусі».
43. Аляксандр Кавалеўскі – славуты вучоны-біёлаг.
44. Аляксандр Чыжэўскі – Леанарда да Вінчы XX ст.
45. Чырвоная кніга Беларусі.
46. Белавежская пушча.
47. Бярэзінскі запаведнік.
48. Тапанімічныя назвы Беларусі.
49. Возера Нарач.
50. Тры назвы аднаго возера (Князь-возера, Жыцкае, Чырвонае).
51. Возера Свіцязь.
52. Геалагічныя помнікі прыроды Беларусі.
53. Кветкі – жывыя барометры.
54. Дрэвы-помнікі на Беларусі.
55. Рыбы Беларусі (іх назвы ў беларускай і рускай мовах).
56. Рыбы Беларусі (іх найменні ў беларускай і рускай мовах).
57. Птушкі Беларусі (іх найменні ў беларускай і рускай мовах).

58. Табліца Мендзялеева (назвы хімічных элементаў у беларускай і рускай мовах).
59. Караль Чаховіч – эксперыментатар з Беластоцкай гімназіі.
60. Жыгімонт Урублеўскі – уладар холаду.
61. Аляксандр Садоўскі – даследчык таямніцаў святла.
62. «Арыфметыка» Л. Ф. Магніцкага.
63. Казімір Семяновіч – вынаходнік шматступеневай ракеты.
64. Рымская і арабская сістэмы лічбаў.
65. Адлік часу. Гісторыя календара.
66. Як мы лічым. 3 гісторыі лікаў.
67. 3 гісторыі дробаў.
68. Геаметрычныя фігуры (іх назвы ў беларускай і рускай мовах).
69. Беларускія назвы метрычных адзінак.
70. Крыж Еўфрасінні Полацкай – выдатны помнік старажытнага мастацтва.
71. Яўстах Тышкевіч – руплівец нашай старасветчыны.
72. Адам Міцкевіч – славуты паэт, вялікі сын нашага народа.
73. Язэп Драздовіч у гісторыі беларускага мастацтва
74. Напалеон Орда і яго знакамітая серыя «Альбомы».
75. Музыка ў камені: Нясвіжскі замак.
76. Слуцкія паясы.
77. Музеі г. Мінска.
78. Міхал Клеафас Агінскі – аўтар паланеза «Развітанне з Радзімай».
79. Напалеон Орда і яго музычная спадчына.
80. Антоній Радзівіл – аўтар музыкі да оперы «Фаўст».

Пералік рэкамендаваных сродкаў дыягностыкі кампетэнцый студэнтаў

Для атэстацыі навучэнцаў на адпаведнасць іх персанальных дасягненняў паэтапным ці канчатковым патрабаванням адукацыйнай праграмы рэкамендавана выкарыстоўваць **пісьмовыя формы кантролю ведаў** (тэсты, праверачныя і кантрольныя работы з заданнямі рознага ўзроўню складанасці).

Міжсесійная атэстацыя выстаўляецца з улікам вынікаў праверачных, кантрольных работ, тэстаў у сістэме дыстанцыйнага навучання і бягучай паспяховасці. Вынікі міжсесійнай атэстацыі ўлічваюцца пры правядзенні заліку.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай работы студэнтаў

Самастойная праца студэнтаў прадугледжвае выкананне кантрольных работ, тэстаў у сістэме дыстанцыйнага навучання БДТУ, падрыхтоўку вусных паведамленняў і пісьмовых рэфератаў па вызначанай тэматыцы, знаёмства з навукавай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратурай, рэферыраванне, пераклад і анатаванне прафесійна арыентаваных тэкстаў і інш.